

Konvent az EU jövőjéről

Vida Krisztina

Röviden Miután a 2000 decemberében elfogadott Nizzai Szerződés megteremtette a keleti kibővülés legalapvetőbb intézményi kereteit (helyek száma az Európai Bizottságban, az Európai Parlamentben, a Bíróságban, a Gazdasági és Szociális, valamint a Régiók Bizottságában, továbbá a szavazatok súlyának meghatározása a Tanácsban, a minősített többségi szavazás további kiterjesztése), a nizzai EUCsúcson az állam-és kormányfők egy, a Nizzai Szerződéshez csatolt nyilatkozatukban mélyebb és átfogóbb vitát indítottak el az Európai Unió jövőjéről. A nyilatkozat négy kérdést jelölt meg a vita kiindulópontjával: az EU és a tagállamok közötti hatáskörök pontosabb meghatározása a szubszidiaritás jegyében; az Alapvető Jogok Chartája státuszának meghatározása; a szerződések egyszerűsítése, áttekinthetőbbé tétele; a nemzeti parlamentek szerepe. E kérdésekről az együttgondolkodás tehát már a svéd és a belga elnökség alatt (2001) megkezdődött.

2001 decemberében, a belga elnökséget lezáró csúcsertekezleten megszületett a laekeni nyilatkozat az EU jövőjéről. Ebben a dokumentumban a Tizenötök kijelentették, hogy az európai integráció az elmúlt évtizedekben sikeres volt (tartós békét teremtett és a világ egyik leggazdagabb régiójává vált), mára azonban az EU válaszut elé érkezett. Az integráció az évezred elején olyan jelentős kihívásokkal néz szembe, mint „Európa egyesítése”, az EU szerepének meghatározása a globalizálódott világban, vagy az Unió demokratikusabbá, polgárközelivé tétele. Ez utóbbival összefüggésben az is fontos, hogy az integráció céljaiban és módszereiben megfeleljen polgárai elvárásainak, vagyis az Unió hatékonyan lépjen fel egy sor közös európai probléma leküzdésében (pl. belbiztonság, határokon átnyúló bűnözés, migráció-ellenőrzés, foglalkoztatás, a szegénység leküzdése, a kohézió, vagy a kör-

nyezetvédelem és az élelmiszerbiztonság, továbbá a külügyek terén), de nem bürokratikus szuperállamként, hanem nyitott, demokratikus és áttekinthető szervezeti és döntéshozatali rendszerben.

A nyilatkozat ezzel kapcsolatban meghatározta a legfontosabb kihívásokat és reformterületeket, mégpedig – rendhagyó módon – kérdések formájában. A Tizenötök állam-és kormányfői mintegy önmaguknak tették fel a kérdéseket arra vonatkozóan, hogyan lehetne az EU és a tagállamok közötti hatásköröket jobban, átláthatóbban és egyszerűbben megosztani úgy, hogy mindez ne vezessen az Unió kompetenciáinak ellenőrizetlen kiterjedéséhez, de ne is törje meg az integráció lendületét. Az is kérdés, hogyan lehetne leegyszerűsíteni az EU szabályozó eszközrendszerét a szubszidiaritás és az arányosság elvének tiszteletben tartásával, illetve, hogyan lehetne növelni a közösségi intézmények legitimitását és hatékonyságát. Ez utóbbival összefüggésben fontos kérdések fogalmazódtak meg mindhárom kulcsintézményre (Tanács, Bizottság, Parlament), illetve a közöttük lévő hatékonyabb döntéshozatali rendre, valamint a nemzeti parlamentek szerepére vonatkozóan. A szerződések áttekinthetőbbé tétele miatt szükség van azok egyszerűsítésére, újraszervezésére. Egyben az Alapvető Jogok Chartáját is célszerű lenne beemelni a szerződésbe. Mindez már elvezette a tagállamokat az európai alkotmány megfogalmazásának gondolatához – persze még mindig csak kérdésfeltevés formájában. A fenti kérdések, illetve az Unió jövője szempontjából minden egyéb fontos téma megvitatására egy tanácskozó testület, a Konvent összehívásáról döntöttek a laekeni csúcson.

A Konvent 2002. február 28-án nyílt meg ünnepélyesen, és március 1-jén kezdte meg munkáját. A tervek szerint egy évig fog működni. Feladata az EU jövőjével kapcsolatos kérdésekre adható vála-

szok megfogalmazása és a tagállamok elé terjesztése, amelyek majd újabb kormányközi konferencia keretében hoznak végső döntést. A tanácskozást három fázisra tervezik. 2001. márciustól júniusig, a sevillai EU-csúcsig tartana a vélemények meghallgatása, az európaiak igényeinek felmérése. Ebben a szakaszban külön figyelmet fognak fordítani a tagjelöltek, illetve a fiatalok véleményére – utóbbiak számára egy Ifjúsági Konventet hívnak össze. Júniustól őszig zajlik majd a különböző javaslatok összegzése, koherenssé tétele, illetve az ezekhez kapcsolódó következmények elemzése. 2002 őszétől 2003 tavaszáig ki kell elemezni a különböző opciók előnyeit és hátrányait, és ha ez lehetséges, konkrét javaslatokat kell megfogalmazni. E javaslatok a 2003-ban megnyíló kormányközi konferencia vitáinak alapjául szolgálnak majd.

Vagyis a Konvent csak döntéselőkészítési és nem döntéshozatali jogosítványokkal rendelkezik. Ezzel együtt is rendkívül fontos, hogy a tagjelöltek részt vehetnek munkájában, hiszen végre Európa jövőjének kialakítása nem nélkülük zajlik. A tagjelöltek ugyanakkor mégsem tekinthetők teljesen egyenrangúnak a jelenlegi tagokkal. Annak ellenére ugyanis, hogy nincs szavazás a Konventben, a tagjelöltek nem akadályozhatják meg konszenzus létrejöttét a jelenlegi tagok között. Ennél talán fontosabb, hogy a tagjelöltek képviselői eredetileg nem kaptak helyet a Konvent 12-tagú elnökségében (a márciusi plenáris ülésen végül döntés született arról, hogy a 13 tagjelöltet egy politikus képviselheti az elnökségben, de nem tagként, csupán „meghívottként”). A tagjelöltek továbbá nem használhatják anyanyelvüket a Konventben, amelynek egyelőre inkább csak technikai okai vannak – a helyzet e téren is változhat még.

A Konvent elnöke a francia ex-államfő, Valéry Giscard d'Estaing, aki nyitott a reformokra, és az európai alkotmány mellett áll ki. Két alelnöke két volt kormányfő, az olasz Giuliano Amato és a belga Jean-Luc Dehaene, akik egy korábbi (Jacques Delors kezdeményezésére más európai politikusok által is megfogalmazott) kiáltványban már megfogalmazták elkötelezettségüket az Unió hatékonyabbá tétele és a közösségi módszer megerősítése mellett.

A 105-tagú Konvent munkájában a Tizenötök egy kormány- és két parlamenti képviselője mellett a 13 tagjelölt ország is hasonló összetételben vesz részt (vagyis a csatlakozásról tárgyaló tizenkét ország mellett Törökországot is meghívták). Teljes

jogú tagként van jelen továbbá az Európai Parlament tizenhat és az Európai Bizottság két tagja, míg a Gazdasági és Szociális Bizottság, valamint az európai szociális partnerek három-három, a Régiók Bizottsága hat képviselőt küldhet a Konventbe megfigyelőként. Végül az európai ombudsmant is meghívták a tanácskozásba.

A Konvent összetétele is jól mutatja azt a szándékot, hogy Európa jövőjéről minél szélesebb körben lehessen vitatkozni, minél többféle érdeket lehessen ütköztetni. Ez a fórum egyaránt terepe lehet a legmerészebb föderaliztikus elképzeléseknek és a legóvatosabb integrációs fejlődésről szóló javaslatoknak. Ugyanakkor a Konvent nem közvetlenül az Európai Tanácsnak tesz javaslatot, hanem egy újabb kormányközi konferenciának, amelyen a tagállamok (illetve várhatóan a már aláírt csatlakozási szerződéssel rendelkezők) hozzák meg a végső döntéseket. Abból adódóan, hogy a reformok konszenzust igényelnek, valószínűsíthető, hogy azok kevésbé ambiciózusak lesznek, mint amilyen eredményeket a laekeni nyilatkozat sugallhatott, vagy maga a Konvent javasol majd. (A kiinduló magyar álláspont az, hogy Magyarország a közösségi módszer továbbfejlesztése és egy közérthető európai alkotmányozó szerződés megfogalmazása mellett fog kiállni.)

Mindenesetre a Konvent elnöke, Valéry Giscard d'Estaing megnyitó beszédében arra hívta fel a tagok figyelmét, hogy ha már a Konvent szintjén kudarcot vallana az átfogó reformok előkészítése, akkor az súlyos következményekkel járhatna a kibővült EU működőképességére. Ha viszont sikerül olyan közösen elfogadott javaslatot terjeszteni a kormányközi konferencia elé, amely megfelel a XXI. századi EU követelményeinek, és a kulturális különbözőségek tiszteletben tartása mellett biztosítja az integráció egységét, akkor a résztvevők azzal a tudattal térhetnek majd haza, hogy új fejezetet írtak a kontinens történetében.

* * * * *